

9. Säkerhet och riskbedömningar

Sammanfattning

Det ska vara tryggt och säkert att bo och leva i Karlskoga kommun. Kunskap och erfarenhet om hur man skapar trygghet och säkerhet i vardagsmiljön ska användas vid planering och byggande av bostäder, vägar, parker, gång- och cykelvägar, med mera.

Vid behov ska ras-, skred- och översvänningsrisker alltid beaktas i planeringen. Ett nära samarbete i säkerhetsfrågor ska ske med industrier som har verksamhet inom särskilda riskområden.

9.1 Beredskapshänsyn

Beredskapshänsyn är ett förebyggande arbete som syftar till att hos beslutsfattare och andra skapa en medvetenhet om att vid planerade förändringar ta vara på möjligheterna att göra samhället mer stryktåligt, funktionssäkert och flexibelt. Samhällets styrka att tåla olika slags påfrestningar ska även omfatta förmågan att möta medvetna åtgärder som syftar till att lamslå samhället, t ex sabotage.

Beredskapshänsyn måste beaktas i all samhällsplanering och samhällsutveckling för att förebygga allvarliga störningar främst avseende de storskaliga försörjningssystemen (t ex elförsörjning, transporter, vatten- och livsmedelsförsörjning). Beredskapshänsyn kan påverka lokalisering och utformning av byggnader och anläggningar.

Karlskoga kommun har upprättat en risk- och sårbarhetsanalys som sammanfattar de riskfaktorer som kan påverka kommunen och som ger vägledning vad gäller förebyggande och akuta åtgärder för att minimera och helst eliminera effekterna.

- Kommunen ska medverka till ett robust och säkert samhälle genom beredskapshänsyn i planeringen. Vid alla typer av planeringsinsatser som påverkar samhällsstrukturen ska regelmässiga avstämningar göras med förekommande riskanalyser för såväl räddningstjänst som för teknisk försörjning.

9.2 Räddningstjänst

Karlskoga kommun ingår i Bergslagens räddningstjänstförbund tillsammans med kommunerna Degerfors, Kristinehamn, Storfors, Filipstad och Hällefors. För närvarande pågår en utredning rörande om- till- eller nybyggnad av brandstationerna i såväl Karlskoga som Degerfors. Inriktningsbeslut väntas inom kort. För Karlskogas del diskuteras tre alternativ, befintligt centralt läge, nytt läge vid Boforsudden eller ett nytt läge i norra delen av Storängenområdet. I Degerfors omfattar utredningen för närvarande endast befintligt läge i Jannelund. En ny station i Storängen, gemensam för Karlskoga och Degerfors, skulle på sikt vara ett alternativ.

Ur ett räddningstjänstperspektiv bör insatstiderna beaktas vid planering av nya bebyggelseområden. Brandstationens placering är styrande för insatstiderna. Bostadsområden som anläggs utanför det insatsområde som kan nås på 10 minuter bör utformas så att ett utökat skydd för brandspridning mellan byggnaderna uppnås.

Kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska beaktas i räddningstjänstens verksamhet. Farligt gods transporteras genom kommunen på väg och järnväg vilket skulle kunna få allvarliga konsekvenser om det inträffade en olycka.

- Kommunens framtida utveckling bör inte orsaka drastiska förändringar av insatstiderna inom tätorten.
- Samverkan inom kommunalförbundet bör bibehållas och utvecklas, särskilt med tanke på klimatförändringar och påföljande översvämningsrisker.

9.3 Skyddsavstånd kring anläggningar

Olika typer av störningar (buller, utsläpp, olycksrisker) från industrier och andra verksamheter kan begränsas på i princip två sätt: dels genom skyddsavstånd mellan den störande

industrin och den störda omgivningen, dels genom åtgärder i den störande industrin för att t ex minska buller och utsläpp. Eftersom rekommenderade skyddsavstånd i många fall är mycket långtgående och i många fall skulle omöjliggöra etablering i befintliga områden måste en lokal värdering och anpassning alltid göras.

I Karlskoga finns (källa Länsstyrelsen Örebro län, januari 2010) 6 Sevesoklassade anläggningar (anläggningar med farliga kemikalier). Hög kravnivå; Björkborns industriområde (Saab Bofors Dynamics AB, Cambrex Karlskoga AB och Eurenko Bofors AB), Bofors Skjutfält (Saab Bofors Test Center) samt Botorp industriområde (Svenska Statoil AB). Lågre kravnivå; Kilsta industriområde (Thermotech Kilsta AB).

För Björkborns industriområde finns med anledning av sprängämnestillverkningen en särskild riskområdesindelning vilken delvis är konfirmerad i gällande områdesbestämmelser för industriområdet. Kring Björkborns industriområde, Kilsta industriområde, Bofors skjutfält och Villingsbergs skjutfält samt för delar av Botorps industriområde ska erforderliga buffertzoner beaktas vid planläggning och bygglovhandläggning. Kring Aggeruds avloppsanläggning ska en buffertzona på 100 meter från fastighetsgräns finnas enligt ett program upprättat 2009.

- Beslutsunderlaget inför en lokalisering, som kan medföra att störningar uppstår, ska innefatta en miljökonsekvensutredning och en riskbedömning, som noggrant beskriver de förutsättningar som råder i det enskilda fallet.

9.4 Ras- och skredrisker

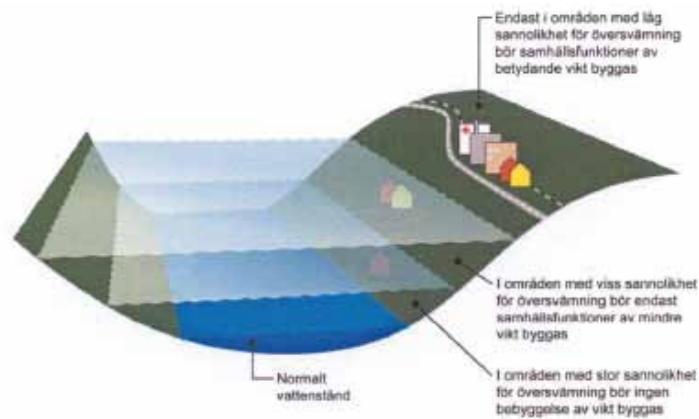
Klimatscenarier fram till år 2100 indikerar att nederbörds mängderna kommer att öka inom större delen av Sverige och att en större andel av nederbörden kommer att utgöras av intensiva regn. Ökande nederbörd medför att erosionen tilltar, att grundvattennivån i jordlagren höjs och en ökning av såväl frekvens som omfattning av översvämningar längs sjöar och vattendrag. Var för sig och i samverkan kommer dessa faktorer att på vissa platser försämra stabilitetsförhållandena vilket kan leda till ökade problem med skred, ras, raviner och slamströmmar. Övergripande geotekniska undersökningar görs redan idag i samband med planläggning i områden där topografi eller erfarenhet antyder att hänsyn måste tas till de geotekniska förhållandena vid byggande.

Normalt är markstabiliteten god i kommunen, där grunden består av lera och silt. Undantag i Karlskoga kommun utgör delar av Svartälvens och Lerälvens dalgångar där erosions- och skredrisker antyder bristfällig stabilitet. Det gäller speciellt mark väster om respektive älv. Ravinlandskapen som bildats längs delar av Trösälven och Kedjan kan ha tveksam stabilitet liksom marken i direkt anslutning till Timsälvens nedre lopp och vissa delar av Möckelns stränder som har brant strandbrink, främst på västra sidan sjön närmast gränsen till Degerfors kommun.

De områden som översiktligt bedömts avseende ras- och skredbenägenhet ska särskilt beaktas vid planering och byggande. Områdena behöver för den skull inte vara olämpliga att bebygga.

- Ytor som är utsatta för ras- och skredrisker ska inte exploateras.
- Geotekniska undersökningar ska utföras före valet av exploateringsområden.
- Om det bedöms nödvändigt, bör riskanalyser göras i samband med bygglovärenden i redan anspråkta ras- och skredbenägna områden.

Figur. Rekommendationer vid fysisk planering (källa: översvämningsrisker i fysisk planering. Länsstyrelserna 2006)

9.5 Översvämningsrisker

Länsstyrelserna rekommenderar alla kommuner att i den översiktliga planeringen se över vilka områden som ligger i riskzonen för översvämningar i dag och vilka ytterligare områden som kan vara hotade av översvämningar med tanke på framtida klimatförändringar. Inom områden som är intressanta för nybebyggelse och samtidigt bedöms vara översvämningshotade kan en lämplig inriktning vara att göra en fördjupad översvämningskartering. Även områden med befintlig bebyggelse bör identifieras för att se om åtgärder kan bli nödvändiga på sikt. Karlskoga har redan justerat upp lägsta nivå för golv för bebyggelse runt Möckeln jämfört med den nivå som praktiserats tidigare och som byggt på högsta dämningnivå vid utloppet i Degerfors.

Följande riktlinjer bör gälla:

- **Markområden med stor sannolikhet för översvämning**
I områden som hotas av 100-årsflöde, där sannolikheten för översvämningar beräknas till 63 procent eller högre under en 100-årsperiod, bör det inte tillkomma någon bebyggelse alls, med undantag för enkla byggnader som garage och uthus, eller byggnader och anläggningar som utformats så att de tar hänsyn till översvämningsrisken.
- **Markområden med viss sannolikhet för översvämning**
I områden som hotas av högsta dimensionerande flöde, där översvämningar beräknas ske mer sällan än vart hundra år, kan samhällsfunktioner av mindre vikt lokaliseras. Exempel på detta är byggnader av lägre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus samt mindre industrier med obetydlig eller liten miljöpåverkan, eller byggnader och anläggningar som utformats så att de tar hänsyn till översvämningsrisken.
- **Markområden med låg sannolikhet för översvämning**
Endast i områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerande flöde bör riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt lokaliseras. Detta kan vara offentliga byggnader, t ex sjukhus, vårdhem, skolor, infrastruktur av stor betydelse såsom riksvägar och andra vägar utan reella förbifartsmöjligheter, järnväg, VA/avfallsanläggningar, el-/teleanläggningar samt industrier med stor miljöpåverkan eller andra industriområden. Även sammanhållen bostadsbebyggelse bör placeras ovanför nivån för högsta dimensionerande flöde.
- Avsteg från ovanstående principer kan göras om åtgärder som på ett betryggande sätt undanröjer översvämningsrisken genomförs.
- Låglänta områden med befintlig bebyggelse ska identifieras och en strategi för eventuella åtgärder utformas.
- Lägsta golvnivå vid anläggande av bostadshus och andra väsentliga byggnader längs Möckelns stränder ska vara 91.30 m ö h (Karlskogas höjdsystem) om inte särskilda skäl föreligger eller andra åtgärder vidtas.

- Fördjupad översvämningskartering ska göras för sjöarna Möckeln och Lonnen, älvarna Timsälven, Svartälven och Imälven.

9.6 Trygg och säker kommun

Trygghet är viktigt för alla människor och är grundläggande för ett bra liv. I den fysiska planeringen och i genomförandet (nya bostadsområden, byggnader, gator och vägar, parker, mm) finns stora möjligheter att påverka hur trygg och säker den vardagliga livsmiljön kommer att upplevas. Många människor känner sig otrygga i stads- och tätortsmiljöer, i synnerhet när de vistas ute på kvällarna. Statistik och forskning visar att kvinnor generellt sett upplever högre grad av otrygghet än vad män gör. Även barns upplevelse av trygghet och säkerhet ska beaktas, särskilt inom de områden där barn vistas mer eller mindre dagligen, t ex i skolmiljöer och då såväl den inre miljön som utemiljön inklusive på väg till och från skolan.

- Kommunen ska i sin planering arbeta utifrån den bas av kunskap och erfarenhet som finns kring hur trygghet och säkerhet främjas.
- Kommunen ska verka för åtgärder som har till syfte att öka medborgarnas upplevelse av trygghet och säkerhet.
- Kommunen ska verka för att barns/elevs upplevelse av trygghet och säkerhet ökar inom områden där skolverksamhet bedrivs, såväl ute som inne.